

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีด้วยกัน 4 ส่วน ประกอบด้วย คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในชุมชน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยา
4. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ คำนวณหาค่า ณ ตำแหน่งที่กำหนด ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบ สมมติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ โดยตรงกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยา

ตามหลักฐานทางเอกสาร กว๊านพะเยามีเนื้อที่ 12,831 ไร่ 1 งาน 26.6 ตารางวา และได้มีการออกโฉนดให้แก่นิติบุคคลและประชาชน รวมเนื้อที่ ประมาณ 43 ไร่ และมีการบุกรุกที่ไม่มีหนังสือหลักฐานเอกสารสิทธิ รวมประมาณ 4 ไร่ ดังในรายละเอียดหน้าที่ 5 – 6

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
กลุ่มตัวอย่างเป็นชุมชนซึ่งอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้อมอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา หมู่ที่ 2 3 11 14 15 จำนวน 75 ครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็น

เพศชายและเพศหญิงที่แตกต่างกัน เป็นชาย ร้อยละ 73.33 เป็นหญิง ร้อยละ 26.67 ส่วนอายุของกลุ่มตัวอย่างกระจายไปทุกกลุ่มอายุ คือ ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 31 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.33 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 61.33 อาชีพส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 46.66 รายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 34.67 การเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 57.34 จะเป็นสมาชิกของกลุ่มภูมิปัญญาของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 90.66 เป็นคนที่อยู่ในชุมชนโดยกำเนิด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้สภาพปัญหาและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยา ในปัจจุบัน แต่ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรตัวอย่างยังอยู่ในระดับปานกลาง เพราะเห็นว่ามีปัญหาอื่นที่ควรป้องกันแก้ไขก่อน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เคยเข้าร่วมในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยาโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีอาชีพทำการประมง ทำการเกษตร หรือกลุ่มที่เข้าไปใช้ประโยชน์กับกว๊านพะเยาโดยตรง มีการร่วมกลุ่มต่อต้านนายทุน เดินขบวนเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดและที่สำคัญมีการร่วมกลุ่มกัน อนุรักษ์กว๊านพะเยาขึ้น

4. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อเสนอว่า วิธีการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยา ต้องทำอย่างจริงจัง เมื่อเกิดการบุกรุกที่ใด ให้ไปจัดการที่นั่นอย่าปล่อยทิ้งไว้จะทำให้สถานการณ์เปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น แก้ไขลำบากในภายหลัง และที่สำคัญขอให้ผู้มีอำนาจให้ความร่วมมือ เช่น ผู้นำในชุมชน ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้แทนราษฎรและเอาผิดกับผู้บุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยาเพื่อไม่ให้เป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าผู้นำไม่เอาจริงและชาวบ้านตาดี ๆ จะจัดการให้ถึงที่สุดกับพวกบุกรุกได้อย่างไร

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ คือ

1. สภาพการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยา

ตามหลักฐานเอกสาร กว๊านพะเยามีเนื้อที่ 12,831 ไร่ 1 งาน 26.6 ตารางวา และได้รับการออกโฉนด เอกสารสิทธิ์ และมีผู้บุกรุกที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ให้กับบุคคลและนิติบุคคล ดังนี้

- ประเภทที่มีโฉนดที่ดินมีประมาณ 23 ไร่
- ประเภทที่เป็นเอกสารสิทธิ์ (น.ส. 3, น.ส. 3ก) ประมาณ 20 ไร่
- พื้นที่ที่ไม่มีหลักเอกสารสิทธิ์ ประมาณ 4 ไร่

ซึ่งเจ้าของพื้นที่บางรายได้มีการฟ้องร้องกับศาล กรณีที่ทางธนารักษ์ จังหวัดพะเยาได้มีการเวนคืนที่ดินที่ล้ำเข้าไปในเขตพื้นที่ที่กว๊านพะเยา (อยู่ในแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืนในเขต อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย)

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ

ข้อค้นพบในการศึกษากรณี ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา หมู่ที่ 2 3 11 14 15 ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่กว๊านพะเยา เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.00 ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ติดตามพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จะมีเฉพาะกลุ่มชุมชนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากกว๊านพะเยาโดยตรง ให้ความสนใจ มีการตั้งกลุ่ม ตั้งองค์กรขึ้นในการอนุรักษ์กว๊านพะเยา ถือว่าประชากรมมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 57.34 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ส่วนชุมชนที่ไม่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์กับกว๊านพะเยาโดยตรง จะเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมากและยังคิดว่า ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ที่กว๊านพะเยายังไม่เป็นปัญหาที่รุนแรงถึงขั้นที่จะส่งผลกระทบต่อการค้ารุ่งอยู่ของตน

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ

ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ว่า การรับรู้ปัญหา อุปสรรค การรับรู้ข่าวสารและเข้าใจถึงวิธีการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการและทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแบบไม่มีเงื่อนไข สำหรับชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ยังคิดว่าตนเองไม่มีอำนาจต้องอาศัยบุคคลภายนอกเข้ามาช่วยจัดการให้ โดยมีข้อแม้ว่าเกรงกลัวอิทธิพลมืด ขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักวิชาการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและวิธีการป้องกันที่ถูกต้องเหมาะสมเพราะขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ขาดผู้นำที่มีความรู้ความสามารถจริงใจ เอาจริงเอาจังกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับกว๊านพะเยา

ปัจจัยสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ รายได้ ประสบการณ์ในองค์กร ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยาตามวิถึอุปสรรค ข้อที่ 3

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

1. ควรปรับ โครงสร้างของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้อมให้มีการจัดตั้งกลุ่มชาวบ้าน โดยมีผู้นำ หมู่บ้าน และคณะกรรมการของหมู่บ้านเป็นตัวกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดการป้องกันการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยา โดยอาศัยความสัมพันธ์ของโครงสร้างในชุมชน ได้แก่ สถาบันครอบครัว ระบบเครือญาติ กลุ่มแกนนำในหมู่บ้าน มีวิธีการป้องกันอย่างเหมาะสม

2. ควรเน้นกระบวนการทำกิจกรรม ทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ช่วยให้กระบวนการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะประ โยชน์ อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม โดยเริ่มตั้งแต่ ร่วมตัดสินใจทำกิจกรรม แล้วลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ตลอดจนมีการเฝ้าระวังตรวจสอบทุกขั้นตอน

3. หน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องดูแลรักษากว๊านพะเยา ควรมีการประสานงานและจัดกิจกรรมร่วมกันแบ่งหน้าที่ที่แบ่งเขตรับผิดชอบ ให้ชัดเจน เพราะจะง่ายต่อการดูแลรักษา เพราะถ้าเกิดกรณีมีการบุกรุกพื้นที่ ผู้ที่รับผิดชอบจะได้เข้าไปจัดการได้เต็มที่ รวมทั้งมีงบประมาณอย่างค่อเนื่อง

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้สภาพปัญหา ข้อมูลข่าวสาร ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งข่าวสาร วารสาร บทความ งานวิจัยต่าง ๆ ที่ทางราชการทำส่งให้ชุมชนได้รับทราบถึงผลดีและผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และแนะนำวิธีป้องกันแก้ไข ที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับชุมชน ได้รับรู้เพื่อจะได้ป้องกันทันเวลา

5. ควรมีการจัดเวทีให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับกว๊านพะเยา และที่สำคัญคือ การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาที่ครอบคลุมเฉพาะ กลุ่มประชากรที่อยู่ติดกับกว๊านพะเยา 5 หมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เท่านั้น แต่พื้นที่กว๊านพะเยามีชุมชนที่อยู่โดยรอบถึง 6 ตำบลกับอีก 1 เทศบาล ทำให้การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอแนะถึงการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว๊านพะเยาทุกชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา เพราะถือว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะนำไปสู่การป้องกันแก้ไขการบุกรุกพื้นที่กว๊านพะเยาที่ยั่งยืน